

پس
چپ زانیه این بیان در تاریخ ۲۰۲۰ و ۸ تکلیف در نمره هجده (۱۸)
مسائل روح عالی به آن تعلق گرفت.

ابراهیم محمدی
مهرگروه چهارم

۲۰۲۰

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

(گروه علوم اجتماعی)

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته پژوهش علوم اجتماعی

موضوع:

مورد پژوهی چندگانه وندالیسم

استاد راهنما:

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۲۵

جناب آقای دکتر محمد صادق مهدوی

استاد مشاور:

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۲۵

سرکار خانم فریده ممتاز

نگارش:

فرحناز زبدانیان

سال تحصیلی ۸۶-۸۵

۹۱۴۵۶

کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید بهشتی
تاسیس ۱۳۶۲

دانشگاه شهید بهشتی
چکیده پایان نامه

مشخصات دانشجو

- ۱- نام و نام خانوادگی: فرحناز زیدانیان ۲- شماره دانشجویی: ۱۱۰۸۱۶۶۵۷۴ ۳- مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد
۴- دانشکده: ادبیات و علوم انسانی ۵- رشته تحصیلی: علوم اجتماعی ۶- گرایش: پژوهشگری

مشخصات پایان نامه

- ۱- عنوان: مورد پژوهی چندگانه وندالیسم
۲- نوع پروژه: تجربی نظری
۳- نام استاد راهنما: آقای دکتر محمد صادق مهدوی
۴- نام استاد مشاور: سرکار خانم فریده ممتاز
۵- تاریخ دفاع: ۱۳۸۵/۵/۲
۶- تعداد صفحات: ۲۷۴ تعداد شکلها: ۱۰ تعداد جداول: ۱۶۲
۷- ضمائم:

- دیسک دیسک فشرده نقشه
 اسلاید نوار ویدیویی سایر

۸- فهرست مقالات مستخرج از این پایان نامه: _____

۹- نتایج به دست آمده: _____

۱۰- اختراع ثبت شده: _____

چکیده

تحقیق حاضر با تاکید بر نقش خانواده به مطالعه رفتارهای وندالیستی در بین نوجوانان و جوانان می پردازد و عوامل مؤثر بر این پدیده را مورد بررسی قرار می دهد. این تحقیق از نوع مورد پژوهی چندگانه است که طی آن با ۳۰ نفر از وندال های ساکن در مراکز کودکان خیابانی و کانون اصلاح و تربیت (زندان جوانان) مصاحبه شده است. برای تحلیل داده ها از تکنیک تطبیق الگو و تکرار پذیری استفاده شده است.

نتایج نشان می دهند که عواملی نظیر: پایگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده، افسردگی، اندیشه پردازی پارانوییدی، اضطراب، پرخاشگری، بیگانگی اجتماعی و سیاسی، احساس ناکامی و محرومیت نسبی، اعتراض به موقعیت خود، احساس ضدیت با جامعه، ناسازگاری، نارضایتی از زندگی، تقدیرگرایی، احساس مسئولیت اجتماعی، استقلال طلبی، عضویت در گروه های بزهکار، اهمیت بالای ارزش زرنگی، غیرملکی بودن منزل مسکونی و برخورد با دستگاه های خراب بیشترین ارتیاط را با رفتارهای وندالیستی داشته است.

کلمات کلیدی:

۳- پایگاه اقتصادی و اجتماعی

۲- پرخاشگری

۱- وندالیسم

۶- ناسازگاری

۵- بیگانگی اجتماعی

۴- محرومیت نسبی

.....

تاریخ:

امضای استاد راهنما:

امضای معاون تحصیلات تکمیلی دانشکده:

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از جناب آقای دکتر مهدوی که در طی مراحل تحقیق همواره مرا مورد

عنایت و راهنمایی خود قرار دادند صمیمانه سپاسگزاری می نمایم .

از سرکار خانم ممتاز به لحاظ تقبل زحمت مشاوره این پژوهش تشکر می نمایم.

به همینگونه از مسئولین و کارشناسان محترم سازمان امور زندانها و اقدامات

تأمینی و سازمان بهزیستی استان تهران سپاسگزارم.

از کلیه عزیزانی که به نموی در تدوین این پایان نامه مرا یاری نموده اند قدردانی

می نمایم.

شماره صفحه	فهرست
	فصل اول
۴	۱-۱ - مقدمه و طرح مسئله
۱۸	۱-۲ - ضرورت و اهمیت مسئله
۲۳	۲-۳ - اهداف تحقیق
	۲- فصل دوم
۲۶	۲-۱ - مروری بر ادبیات تحقیق
۲۶	۲-۱-۱ - پژوهش های انجام شده در ایران
۳۵	۲-۱-۲ - پژوهش های انجام شده در سایر کشورها
۵۰	۲-۲ - تبیین های روانشناسی و روانشناسی اجتماعی کزرفتهای اجتماعی
۷۵	۲-۳ - تبیین های جامعه شناسی کزرفتهای اجتماعی
۷۵	۲-۳-۱ - دیدگاه اصالت ساخت و کارکرد
۸۶	۲-۳-۲ - دیدگاه بوم شناسی ، بی سازمانی اجتماعی، جریان یادگیری
۹۷	۲-۳-۳ - دیدگاه عکس العمل اجتماعی
۹۹	۲-۳-۴ - دیدگاه نظارت اجتماعی
۱۰۵	۲-۳-۵ - دیدگاه تضاد
۱۱۱	۲-۳-۶ - دیدگاه پدیدارشناسی
۱۱۴	۲-۳-۷ - دیدگاه فمینیستی
۱۱۸	۲-۳-۸ - دیدگاه هوبر
۱۲۰	۲-۳-۹ - دیدگاه کلارک
۱۲۴	۲-۳-۱۰ - چکیده
۱۴۰	۲-۴ - فرضیات تحقیق
	۳- فصل سوم
۱۴۵	۳-۱ - روش تحقیق
۱۴۶	۳-۲ - واحد تحلیل
۱۴۶	۳-۳ - سطح تحلیل
۱۴۶	۳-۴ - نحوه انتخاب مورد
۱۴۶	۳-۵ - جامعه آماری
۱۴۷	۳-۶ - حجم نمونه
۱۴۸	۳-۷ - نحوه گردآوری اطلاعات
۱۴۹	۳-۸ - سنجش اعتبار
۱۴۹	۳-۹ - سنجش پایایی
۱۵۰	۳-۱۰ - تعاریف عملیاتی
	۴- فصل چهارم
۱۶۰	۴-۱ - اشاره ای به زندگی چند تن از موردها
۱۶۷	۴-۲ - یافته های توصیفی
۱۸۲	۴-۳ - یافته های تبیینی
	۵- فصل پنجم
۲۵۲	۵-۱ - نتیجه گیری
۲۶۲	۵-۲ - پیشنهادات
۲۶۷	۵-۳ - منابع
۲۷۰	۵-۴ - ضمائم

فصل اول

۱-۱ - مقدمه و طرح مسئله

۱-۲ - ضرورت و اهمیت مسئله

۱-۳ - اهداف تحقیق

۱-۱- مقدمه و طرح مسئله

وندالیسم یا تخریب اموال عمومی گونه‌ای بزه است که غالباً از سوی نوجوانان و جوانان صورت می‌گیرد. خرابکاری و ایجاد خسارت از سوی این گروه، امروزه به صورت یک مسئله حاد اجتماعی در آمده است. در اکثر کشورها نوجوانان با شکستن وسایل روشنایی معابر و جاده‌ها و اماکن عمومی و شکستن صندلی‌های پارک‌ها و شیشه‌درب و پنجره‌های ساختمان‌های بدون سکنه وهم چنین خرابی‌های علایم راهنمایی و رانندگی و پاره کردن روکش صندلی اتوبوس‌ها و ... سالیانه میلیون‌ها دلار خسارت به جامعه و دولت وارد می‌سازند.

پدیده وندالیسم همزمان با گسترش صنعت و رشد شهرنشینی در غرب به وجود آمد. البته ظهور این پدیده منحصر به غرب نیست. زیرا همزمان با گسترش آن در کشورهای غربی، در کشورهای دیگر از جمله در ایران، البته با فراوانی کمتر، نیز وجود داشته است.

می‌توان گفت توجه به این پدیده همزمان با شکل‌گیری دولتهای رفاه بوده است که به دلیل استفاده گسترده از اموال و وسایل رفاهی عمومی، تخریب این وسایل به صورت مسئله‌ای اجتماعی نمایان شده است. هم اکنون غالب متصدیان اجتماعی جامعه سعی در شناخت و کنترل این پدیده دارند.

پاتریس ژانورن در تعریف وندالیسم می‌نویسد: عبارت است از روحیه‌ای که متمایل است به نابود کردن آثار هنری و همه چیزهای زیبای دیگر. وندالیسم را مجازاً به تخریب آثار هنری، دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن نیز اطلاق می‌کنند. همه این معانی اشاره‌ای تاریخ دارد به قوم و ندال^۱ که از طایفه‌های ژرمنی و تاحدی اسلاو بوده‌اند و روزگاری در سرزمین‌های واقع در میان دو طایفه رودخانه بزرگ اودر^۲ و ویستول^۳ می‌زیسته‌اند. این قوم پادشاهی داشته است به نام گنسریک یا ژانسریک و یا گایسریک که از ۴۲۸ تا ۴۷۷ میلادی سلطنت می‌کرده و در عهد او وندال‌ها که قبلاً زمین گل یا فرانسه امروزی و اسپانیا را تصرف کرده بودند، به متصرفات روم در آفریقا هجوم آوردند، کارتاژ را گرفتند، بر مدیترانه مستولی شدند، مردم را تاراج کردند و ظاهراً بر سر راه خود از آبادی و آبادانی چیزی بر جای ننهاده‌اند. همین شهرت تاریخی سبب شده است که امروز وندالیسم را به معنی وحشیگری و ویرانگری و خرابکاری نیز به کار می‌برند (ژانورن ۱۳۶۷: ۲۸).

نشریه همشهری می‌نویسد: وندالیسم واژه‌ایست که از ترکیب کلمه وندال و ایسم به دست آمده است. وندال نام قومی از اقوام ژرمن - اسلاو بوده است که در دوران گذشته دارای روحیه‌ای تهاجمی بوده و غالباً به سرزمین همسایگان خود تجاوز نموده و آنها را غارت کرده و وضعیت اجتماعی آنها را به هم می‌ریختند.

1 - Vandal

2 - Oder

3 - Vistola

وندال‌ها قبیله‌ای آلمانی نژاد از سرزمین جاتلند^۱ (امروزه در دانمارک) بودند که در قرن پنجم پیش از میلاد به دره اودرا^۲ مهاجرت کردند. در خلال قرن‌های دوم تا سوم پیش از میلاد آنها در حاشیه رود دانوب^۳ سکنی گزیدند و این امر همزمان با غلبه آنها بر روم بود.

امروزه کاربری کلمه وندال بیانگر گروه و یا جوامعی که ایجاد بحران ناگهانی، دشمنی و خصومت و وحشت‌انگیزی برای سایر مردم را سبب می‌شوند، می‌باشد.

وندالیسم به ساده‌ترین تعریف روحیه تخریب‌گرایی است. رفتاری در جهت صدمه زدن و تخریب آگاهانه اموال عمومی، آثار هنری و دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدنی در این مقوله می‌گنجد (امیری ۱۳۸۲: ۲).
دایره المعارف ویکی‌پدیا^۴ می‌نویسد: وندالیسم یعنی خراب و بدشکل کردن آشکار یا انهدام یک ساختمان یا نماد بر خلاف میل مالک یا بخش حاکم.

وندالیسم از سوی گوستاو کوربه^۵ (نقاش)، به عنوان منهدم ساختن بناهای تاریخی عنوان شده است که نماد جنگ و فتح می‌باشد. بنابراین اینکار را به عنوان نمایش و بروز تنفر یا خلاقیت و یا هر دو انجام می‌دهند. تلاش گوستاو کوربه در طی کمون پاریس در سال ۱۸۷۱ برای منهدم کردن ستون وندوم^۶ که نماد امپراطوری استبدادی ناپلئون سوم بود، یکی از مشهورترین رویدادهای وندالیسم بود. کوربه نقاش ویران کردن ستون وندوم را بر پایه‌های سیاسی توجیه کرد و ارزش هنری آن را تنزل دارد.

کوربه تصور می‌کرد که ارزش‌های سیاسی این اثر هنری باعث خنثی شدن ارزش هنری آن می‌شود. بالاخره در آوریل ۱۸۷۱ برچیده شدن نماد سلطنتی تصویب شد و ستون در ۸ مه پایین کشیده شد. بعد از حمله به کمون پاریس توسط ادلف تایرز^۷، گوستاو کوربه محکوم به پرداخت بخشی از هزینه‌ها شد. ولی او نیز مانند هروندال خوب دیگر فرار (به سوئیس) را ترجیح داد.

اصطلاح وندال (مخرب) در ژانویه ۱۷۹۴ در طی انقلاب فرانسه توسط هنری گرگوری^۸ بکار رفت. او اسقف قانونی بلویز^۹ بود و در گزارش خود به کنوانسیون جمهوری خواه، از لغت وندالیسم برای توضیح برخی ابعاد رفتاری ارتش جمهوری خواه استفاده کرد.

- 1- Jutland
- 2- Odra
- 3- Danube
- 4- Wiki pedia
- 5- Gustave courbet
- 6- Vendome
- 7- Adolphe Thiers
- 8- Henri Gregoire
- 9- Blois

وندالیسم رسمی

در طی تاریخ، انهدام آئینی بناهای یادبود دولت یا قدرت سیاسی پیشین یکی از بزرگترین نمادها بوده است که نشانگر تلاش برای تغییر قدرت بود. در رم، لعن و نفرین خاطره او بوسیله پاک کردن نام نفرت انگیز از نوشته‌ها و پاک کردن یا تعویض اشیاء انجام می‌شده است.

صورت‌ها و اندام جنسی مثله شده تندیس‌های بجامانده یونان و روم غالباً نشان می‌دهند که چگونه آنها مورد حمله قرار گرفته‌اند. در کاغذهای پوستی، گاهی متن قدیم پاک شده و متن جدید بر آن نوشته شده. وجود نسخه‌های آسیب دیده نشانگر تخریب در این فرآیند می‌باشد. تخریب اسکان یهودیان و مشاغل تجاری آنها بخشی از برنامه نازی بود که در شب ۹ نوامبر ۱۹۳۸ انجام شد.

موارد تخریب و ویرانگری اخیر، انهدام بناهای یادبود در روسیه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، انهدام مجسمه بودا در افغانستان توسط طالبان و واژگونی تصاویر بت مانند صدام حسین توسط نیروی چند ملیتی در عراق می‌باشد.

وندالیسم به عنوان جرم

هنگامی این امر روی می‌دهد که شهروندان دست به تخریب عمدی اموال دیگران زده و آن را بدشکل می‌کنند. گرافیتی^۱ بر اموال دولتی در بسیاری از شهرها به عنوان خرده فرهنگ گروه اوباش و ارادل تلقی می‌شود. ولی اشکال مخرب تر آن مانند آشوب و بلوا که باعث نگرانی مردم می‌شود، شامل انهدام عمدی اموال خصوصی و دولتی می‌باشد.

گاهی وندالیسم بدون هیچ هدفی و تنها برای چند لحظه تفریح، بدون تفکر، بدون همدردی برای ضرر وارد شده، یا ناراحتی قربانی انجام می‌شود.

گاهی رفتار ناشی از حسادت، یا تظاهر به شجاعت (در فرهنگ‌های اوباش و ارادل) یا نارضایتی از جامعه باعث این کار می‌شود. آن را می‌توان به «سیلی زدن از روی خوشحالی به شخص دیگر» تشبیه نمود. وندالیسم دارای ماهیت هنری نیز می‌باشد. مانند هنر گرافیتی.

هم اکنون بسیاری از پارک‌های اسکیت سواری و محل‌های اختصاصی برای جوانان به سبک گرافیتی تزئین می‌شوند و در بسیاری جاها با استقبال مواجه می‌گردد.

در هر حال هنوز یک مرز ظریف میان وندالیسم به عنوان یک سبک هنری، یک بیانیه سیاسی و یا یک جرم وجود دارد (ویکی پدیا ۲۰۰۶: ۴-۱).

ویژگی‌های مشترک رفتارهای وندالیستی

- ۱- تخریب عمدی و ارادی که این امر ناظر بر وجود کنش آگاهانه و داشتن قصد و انگیزه می‌باشد (هر چند در تعداد کمی از متون از «تخریب نا آگاهانه اموال عمومی» به عنوان وندالیسم یاد کرده‌اند).
دکتر محسنی تبریزی می‌نویسد:
... وندالیسم کراراً به مفهوم داشتن روحیه بیمارگونه بکار رفته که مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خود خواسته^۱ اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۱۶-۱۵).
- ۲- عمومی بودن اموال مورد تخریب. لذا تخریب‌هایی که بر ضد اموال شخصی یا گروهی خاص صورت می‌گیرد، در این مقوله نخواهد گنجد.
- ۳- معطوف نبودن این رفتارها به سود و ارزش خاص. وندال‌ها معمولاً در پی کسب اموال و مطلوبیت خاصی نیستند.
- ۴- تکراری و مستمر بودن این رفتارها.
دکتر محسنی تبریزی به نقل از مییر^۲ و کلینارد^۳ می‌نویسد: وندالیسم عبارت است از تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی به صورت مداوم و مکرر (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۲۲).
در پاره‌ای از متون به دو ویژگی دیگر نیز اشاره شده است.
- ۵- ضدیت عاملان تخریب با مظاهر و آثار هنری و شهری و صنعتی
- ۶- بدیع بودن صور این رفتار و استفاده عاملان از هوش و ابتکار به هنگام ارتکاب این اعمال.
برخی از محققین از جمله گولدشتین^۴ و کوهن^۵ نوعی طبقه بندی وندالیسم را مشخص نموده‌اند:
 - ۱- تخریب زیاده طلبی یا مال اندوزی^۶: اعمال انجام گرفته برای بدست آوردن پول یا جنس است. مانند شکستن دستگاه‌های اغذیه خودکار و سرقت کالا یا پول، آسیب رسانی به پارکومترها، تلفن‌های همگانی و ...
 - ۲- تخریب تاکتیکی^۷: اعمال وندالیستی در این بخش برای دستیابی به اهداف غیر مادی است. مانند گرافیتی‌ها یا ناقص کردن مطالب در کتابخانه‌ها برای جلوگیری از استفاده دانشجویان بعدی، شکستن پنجره‌ها برای ورود به ساختمان و ...

1- Self-Chosen

2- Meier

3- Clinard

4- Goldstein

5- Stanley cohen

6- Acquisitive vandalism

7- Tactical vandalism

۳- تخریب ایدئولوژیکی^۱: که اعمال انجام گرفته برای تبلیغ یک هدف و آرمان اجتماعی، سیاسی و یا ... است. نظیر اعتراض و مخالفت سیاسی یا قرار دادن بر چسب‌های سیاسی در مطالب یک کتابخانه. اینگونه ویرانگری‌ها بیشتر از سوی بزرگسالان رخ می‌دهد.

استفاده از گرافیتی برای اعتراض در برابر قدرت حکومتی سابقه طولانی دارد. امروزه نیز گاهی برای توجیه کردن گرافیتی «آزادی بیان» را مطرح می‌کنند و گرافیتی بعنوان نشانه بی قدرتی افراد در برابر اشخاص قدرتمند تلقی می‌شود (بخصوص گرافیتی تکراری یا بر چسبی، این گرافیتی به علت داشتن مخاطبین بیشتر، در شبکه حمل و نقل کاربرد بیشتری دارد و در حال افزایش است).

برخی از گرافیتی‌های ایدئولوژیکی نیز به منظور ارباب و تهدید بکار می‌رود. برای ادعای مالکیت در مورد یک منطقه (گرافیتی نژاد پرستانه، جنسیتی، یا ترسانیدن هم جنس بازان و ...) برای اخراج برخی از افراد است.

۴- تخریب انتقام جویانه^۲: که آسیب رسانی برای گرفتن انتقام است کونستانتینا کونستانتینو^۳ در بررسی خود به این نتیجه رسید که خصومت و دشمنی نسبت به کتابخانه عامل مهمی در انگیزه فرد مخرب است.

۵- تخریب به منظور بازی کردن^۴: شامل اعمال وندالیستی در مسیر بازی است. هدف گرفتن پنجره‌ها و اینکه چه کسی می‌تواند پنجره‌های بیشتری بشکند همچنین اکثر گرافیتی‌ها که از سوی جوانان انجام می‌شود، از این دسته‌اند. گرافیتی‌های نوشته شده توسط نوجوانان در واقع نوشتن چرت و پرت، نام‌ها و ...، واکنشی به خستگی و بی حوصله‌گی و کسالت و همچنین نشان دادن قلمرو است.

۶- تخریب مغرضانه^۵: نشانگر خشم و غضب یا یأس و نومیدی است مانند شکستن حفاظ اتوبوس، گرفتگی توالت‌ها و سینک‌ها، قطع آذیرهای حریق یا سیستم آبیاری برای اطفای حریق. ویران گری مغرضانه احتمالاً از سوی بزرگسالان رخ می‌دهد (هارت ۲۰۰۳: ۲).

همچنین وندالیسم را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم نمود:

۱- وندالیسمی که در بیشتر موارد فردی است. در این گونه رفتارها، غالباً برنامه ریزی و اهداف از پیش تعیین شده وجود ندارد و فرد به دلایل مختلف دست به اعمال خرابکارانه مانند بریدن سیم تلفن‌های همگانی، پاره کردن سندلی‌های سینما، دیوار نویسی و ... می‌زند. همچنین تخریب وسایل اداری و عمومی در ادارات و یا تخریب پنهانی سرویس‌های بهداشتی عمومی نیز در این مقوله می‌گنجد. شواهد نشان می‌دهد که نمود این نوع از تخریب در جامعه بیشتر و پر رنگ‌تر است.

- 1- Ideological Vandalism
- 2- Vindictive Vandalism
- 3- Constantia Constantinou
- 4- Play vandalism
- 5- Malicious vandalism

۲- وندالیسم گروهی، که اغلب دارای برنامه و هدف مشخصی است و خسارات بیشتری به جامعه وارد می‌سازد. در اماکن ورزشی غالباً تخریب‌های اجتماعی در جمع است حتی در برخی موارد موجب افتخار تخریبگر نیز می‌باشد. در اینگونه از خرابکاری «گسترش روحیه تخریب» بسیار مهم است.

بسیاری از افراد به صورت فردی انسان‌های آرامی هستند. ولی «جمع» قدرت و انرژی مخصوص به خود را دارد و با حاکم شدن «روحیه جمعی» فرد نیز هیجان زده می‌شود.

نشریه اصلاح و تربیت می‌نویسد: وندال‌ها معمولاً جوانان معارض قوانین اجتماعی هستند که شاید از ضرر و زیانی که به جامعه می‌رسانند، بی اطلاع هستند. بیشترین آمار تعداد مرتکبان وندالیسم مربوط به جوانان است.

به عبارت دیگر جوانان و نوجوانان بیشتر از همه گروه‌های سنی مرتکب بزه شهری می‌شوند. تحقیق‌های انجام شده در ایران نشان می‌دهند که در ترکیب سنی افراد وندال دستگیر شده ۶۷/۵ درصد آنان در گروه سنی ۱۰ تا ۲۵ سال قرار داشتند. سهم گروه سنی کمتر از ۱۰ سال ۳/۶ درصد و ۲۶ سال و بیشتر ۲۸/۹ درصد بوده است (شمسه ؟ : ؟).

آقای متولی کارشناس امور اجتماعی ناجا در نشریه انتخاب می‌گوید:

بیشترین درصد وندال‌ها در گروه سنی ۱۴ تا ۲۹ سال قرار دارند (؟ : ۱۳۸۲).

دکتر محسنی تبریزی و دکتر اقلیما (رئیس انجمن مددکاران اجتماعی) هر دو به مشارکت بیشتر گروه سنی ۱۰ تا ۲۵ سال، در اینگونه اعمال اشاره نموده‌اند (شاهرخ ۱۳۸۴: ؟) (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۱۶).

از نظر جنسیت همه دست اندرکاران متفق القولند که سهم مردان بر زنان غلبه کامل دارد. و اکثریت قریب به اتفاق وندال‌ها مذکرند.

آقای متولی به درصد ۹۸/۲ مردان (؟ : ۱۳۸۲) و نشریه اصلاح و تربیت به ۷۵٪ مردان وندال اشاره می‌کند (شمسه ؟ : ؟).

دکتر محسنی تبریزی به نقل از کاوان^۱ در این باره می‌نویسند: تحقیقات تجربی عدیده‌ای تفاوت‌های جنسیتی را با توجه به رفتار وندالیستی در مردان و زنان نشان داده است. بر اساس یافته‌های پژوهشی اغلب وندال‌ها در گروه جنسی مذکر قرار دارند. به عبارت دیگر پسران بیش از دختران به وندالیسم که با نوعی خشونت همراه است روی می‌آورند. ادله ارائه شده از سوی صاحب نظران عمدتاً متوجه تمایزات رفتاری و ویژگی‌های شخصیتی - روانی و موقعیت‌های اجتماعی متفاوت دو جنس مرد و زن در اغلب جوامع است. طبق یک نظریه روان شناختی دختران بیش از پسران در فرو خوردن خشم موفق‌اند. پسران اغلب خشم خود را از موضوعات بیرونی فرافکنی نموده و آن را متوجه بیرون می‌سازند. حال آنکه زنان غالباً آن را در خود ریخته و درون فکنی میکنند (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۱۶).

از نظر میزان تحصیلات، اغلب وندال‌ها از نظر تحصیلی در سطح پایین‌تری قرار دارند و از موفقیت تحصیلی کم بهره بوده‌اند. نشریه انتخاب می‌نویسد: از حیث سواد سه چهارم دارای تحصیلات زیر دیپلم‌اند، حدود ۴۳ درصد قبل از ورود به دوره راهنمایی ترک تحصیل کرده‌اند و بیش از ۷۳ درصد آن دارای والدین بیسواد و کم سواد با مشاغلی با سطوح پایین و با درآمدهای اندک‌اند (؟: ۱۳۸۲).

در جایی دیگر می‌خوانیم: ۳۵/۴ درصد دارای تحصیلات راهنمایی بوده، ۲۲/۹ درصد تحصیلات ابتدایی داشته‌اند. با افزایش سطح سواد آمار وندالیست‌ها کاهش می‌یابد (شمسه ؟: ؟).

در مورد خصوصیات خانوادگی و رفتاری وندال‌ها در نشریه انتخاب می‌خوانیم: ۶۲ درصد وندال‌های تحت مطالعه فرزندان والدین ناموفق در زندگی زناشویی و متعلق به خانواده‌های از هم پاشیده‌اند. ۳۳ درصد والدین معتاد، ۴۱ درصد دارای والدینی با سابقه مجرمیت و ۶۱ درصد با تجربه تنبیه بدنی در منزل، مدرسه و محیط اجتماعی پیرامون بوده‌اند.

علاوه بر این نتیجه پیمایش وندالیسم در تهران نشان می‌دهد که میزان بیماری افسردگی و پرخاشگری در گروه وندال‌ها به مراتب بیش از گروه غیر وندال است. به طوری که بالغ بر ۷۰ درصد وندال‌ها به بیماری پرخاشگری و حدود ۶۷ درصد به بیماری افسردگی دچار بوده‌اند (؟: ۱۳۸۲).

همچنین دکتر محسنی تبریزی می‌نویسد: غالب وندال‌ها مجرد و از نظر تحصیلی ناموفق‌اند. اغلب آنها با سرخوردگی‌ها، شکست‌ها و ناکامی‌های مختلفه‌ای در زمینه‌های تحصیلی، حرفه‌ای، مالی و اجتماعی و خانوادگی مواجه بوده، دارای نوعی شخصیت پرخاشگر، بی‌ثبات، ضد جامعه، نامطمئن، کینه جو، نا آرام، کنجکاو، انتقام جو، ناشکیبا و در عین حال مأیوس‌اند.

آنان متعلق به خانواده‌های از هم پاشیده و دارای مناسبات و روابط خانوادگی نامطلوب با تجارب ناموفق از فرایندهای جامعه پذیری و فرهنگ پذیری‌اند (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۱۶).

از سوی دیگر اغلب صاحب‌نظران معتقدند وندالیسم جرمی شهری است و در شهرها بدلیل شرایط آنومیک^۱ موارد وندالیسم بیش از مناطق روستایی است.

وندالیسم به عنوان یکی از صور بزهکاری نوجوانان و جوانان

در سنخ‌شناسی انواع بزهکاری‌های اجتماعی، غالب صاحب‌نظران از وندالیسم به عنوان جنایتی خرد و از انواع بزهکاری‌های نوجوانان و جوانان یاد کرده‌اند. به عبارت دیگر این گروه سنی، بیش از سایر گروه‌ها، مرتکب این بزه می‌شوند.

مهم‌ترین عاملی که بزهکاری جوانان را از بزرگسالان جدا می‌کند عامل «سن» است.

تقریباً همه بر این امر توافق دارند که دوره نوجوانی دشوارترین دوره حیات انسان از نظر تربیتی است و بیشترین مشکلات تربیتی در این دوره پیش می‌آید.

این دوره شامل تحولات عمیقی است که همراه با جهش عاطفی و رشد سریع در جسم نوجوانان پدیدار می‌شود، این مرحله که حدود سه سال بطول می‌انجامد، در پسران حدود سنی ۱۳ تا ۱۶ و در دختران یکی دو سال کمتر است.

ویژگی‌های این دوره:

- این دوره مرحله انتقال از کودکی به جوانی است. از سوی نوجوان در حال گذر از وابستگی‌های دوران کودکی است (استقلال از بزرگترها) و از سوی دیگر توانایی لازم برای حل مشکلات زندگی را ندارد. این نوسان فکری و درونی در او، درماندگی، تزلزل و گاه پریشانی ایجاد می‌کند. به عبارت دیگر تجمع استرس بیشتر می‌شود.

- رخ داد پدیده بلوغ در این سن، حساسیت ویژه‌ای به این دوران می‌دهد. بلوغ نه تنها باعث بیداری انگیزه‌های غریزی در نوجوان می‌شود، بلکه گرایش‌های عاطفی و روانی او را نیز به ظهور می‌رساند (هیجانان برجسته می‌شود).
- شکل‌گیری نقش زنانه یا مردانه در این دوره می‌باشد.

- در این دوره نوجوان می‌تواند دربارهٔ امور انتزاعی تفکر کند و همین قدرت، باب تخیل را برای او باز می‌کند.

- در این دوره فرد در مسائلی که تا بحال برای وی مسلم بوده است، دچار تردید می‌شود و می‌خواهد به نظام فکری جدیدی برسد که قادر به حل مسایل باشد.

- عواطف نوجوان در این مرحله، دارای ثبات نیست و به آسانی تعادل خود را از دست می‌دهد (خلق نوجوان متغیر می‌گردد).

- در این دوره ارتباط با همسالان شکل می‌گیرد. نوجوان در این مرحله نگران نظر دیگران بویژه همسالان درباره‌ی خویش است و برخورد و قضاوت دیگران به سهولت حالات روحی او را تغییر می‌دهد.

عوامل فوق باعث می‌شوند که دوره نوجوانی، از دیگر دوره‌های زندگی متمایز باشد. همچنین مجموعه شرایط از قبیل بحران‌های روحی، عدم توانایی برای حل مشکلات، تجمع استرس، برجستگی هیجانان، افزونی قدرت تخیل، متغیر بودن خلیات، لزوم همنوایی با گروه همسالان و ... می‌تواند بستری مناسب برای بزهکاری نوجوان فراهم سازد.

ویژگی‌های بزهکاری نوجوانان

۱- بزهکاری نوجوانان پدیده‌ای جهانی است و در همه فرهنگ‌ها به نحوی وجود دارد. دکتر محمدی اصل به نقل از کوار سوس می‌نویسند: امروزه تقریباً هر یک از زبان‌های دنیا دارای کلمات و عباراتی است که به آن وسیله یک

دسته از جوانان دنیا را مشخص و ممتاز می‌سازد ... در هلند آنان را نوزم^۱، در سوئد را گاره^۲، در فرانسه بلوزون نوار^۳، در آفریقای جنوبی تسوت سیس^۴، در استرالیا بودگیز^۵، در اتریش و المان هل بستارکن^۶، در تایوان تای پا^۷، در ژاپن مامبو بویز یا تایوزوکو^۸، در یوگوسلاوی تپ کاروشی^۹، در ایتالیا و تیلونی^{۱۰}، در لهستان هولیگانز^{۱۱} و در روسیه شوروی استیلیاگی^{۱۲} می‌نامند (محمدی اصل ۱۳۸۵ : ۵۷).

همچنین صور بزهکاری در جهان متفاوت است.

... یکی از بزه‌های متداول در قاهره جمع کردن ته سیگار از خیابان‌هاست. خطایی که در سایر نقاط دنیا اصلاً جرم محسوب نمی‌شود ... در هند ... ولگردی دومین بزه متداول در بین جوانان این مناطق است ... در هنگ کنگ ... جوانان مرتکب تخلفاتی جزئی از قبیل دست فروشی و دوره گردی بدون اجازه نامه مخصوص از مقامات مربوط، شده بودند (همان : ۵۹).

۲- بزهکاری نوجوانان در زمان‌های مختلف وجود داشته و بر حسب شرایط متغیر بوده است:

در سال‌های ۵۰، باندهای نوجوانان بزهکار با رفتاری پرخاشجویانه و مخرب به نام سیه جامگان^{۱۳}، پسر بچه عروسکی^{۱۴} و ... به وجود آمد که اسامی آنها در طی سال‌ها تغییر یافت.

در فرانسه آخرین نامگذاری «لولو»^{۱۵} یا «گرگ» بوده است. اما این پدیده از بین نرفت. در سال‌های ۶۰ شاهد شکل گیری نوعی دیگر از ناسازگاری نوجوانان در گروه‌های مارکدار، ولگردی جمعی و مصرف مواد مخدر بوده‌ایم. از جمله می‌توان به گروه‌های «ژولیدگان»^{۱۶} و «جوانان سنت شکن» و «هیپی‌ها» که پیروان یک جنبش اجتماعی و ادبی ایالات متحده آمریکا بوده و واکنش آنان بر خلاف سبک زندگی و ارزش‌های آمریکایی و جامعه صنعتی نوین توسعه می‌یابد، اشاره نمود.

1 - ozem

2- Raggare

3- Blousons Noirs

4- Tsotsis

5- dgies

6- Halbstarken

7-Tai-Pau

8- Mambo boys/Taiyozuku

9- Tapkaroschi

10-Vitelloni

11- Hooligans

12- Stilitagi

13- Blousons Noirs

14- Teddy boys

15- bard

16- eatniks

در سال‌های ۷۰، در اغلب کشورهای غربی، به عنوان اعتراض به «جامعه مصرفی» نوعی «خشونت سیاسی» بر نوجوانان مستولی شد. مع ذلک به تدریج که بحران اقتصادی، جامعه مصرفی را فرا گرفت و بیکاری بومی جامعه، نخست جوانان را متأثر ساخت، پدیده مزبور (خشونت سیاسی) تخفیف یافت.

امروزه بزهکاری و ناسازگاری نوجوانان صور متعددی دارد: از جمله سرقت، خشونت سیاسی در صورت پیش آمدن موقع مناسب، استعمال مواد مخدر، فحشاء و همجنس بازی، پرخاشجویی، استقرار در باندها، تخریب آثار هنری، ابنیه و اشیاء با ارزش، ولگردی و خودکشی (گسن ۱۳۷۴: ۲۵۰).

۳- سومین عاملی که بزهکاری نوجوان را از بزرگسالان جدا می‌کند امکان تبدیل بزه به هنجار در آینده است.

۴- دکتر محمدی اصل به نقل از کوارسوس می‌نویسند:

... گزارشی از سازمان ملل متحد که بوسیله دبیرخانه سازمان (در سال ۱۹۶۰) تهیه شده حاکی از این است که به طور کلی به نظر می‌رسد که خشونت و وحشیگری و بیرحمی روز به روز بیشتر از خصوصیات نوجوانان بزهکار می‌شود. البته این خشونت و بیرحمی تنها علیه اشخاص صورت نمی‌گیرد. بلکه در مواردی ضربه‌ای است علیه دارایی و اموال اشخاص (محمدی اصل ۱۳۸۵: ۶۰).

دو گزارش در مورد جرم نوجوانان در انگلستان حاکی از لزوم توجه به جرم جوانان است.

یک ارزیابی ملی در مورد رفتار جوانان بدین صورت می‌باشد:

یک نمونه شامل ۱۴۰۰۰ دانش آموز (۷-۱۱ ساله) در مدارس راهنمایی انگلستان، اسکاتلند ولز در یک پیمایش برای بررسی میزان مشارکت در بزهکاری و کارهای جامعه ستیز، شرکت کردند.^۱ در این مطالعه نتایج زیر بدست آمد:

- تقریباً نیمی از نوجوانان ارتکاب حداقل یک جرم را گزارش کردند.

- ۴ دانش آموز از بین ۱۰ دانش آموز (۱۱ ساله) در سال قبل از مدرسه گریخته‌اند.

- بیشترین نسبت‌های دانش آموزان مرتکب بزه در سن ۱۰ سالگی بودند.

- یک سوم از این دانش آموزان (۱۴-۱۵ ساله) گفتند که در سال قبل به ساختمانی خسارت زده‌اند و بیش از یک چهارم آنها از مغازه‌ها سرقت کرده بودند.

- در جوان ترین گروه سنی، پسرها، کارهای بزهکاری را بیش از دختران گزارش دادند.

- یک پسر از بین ده پسر در سن ۷ سالگی و تقریباً یک چهارم آنها در ۱۱ سالگی گفتند که در سال قبل اسلحه‌ای را حمل کرده بودند.

- در بزه‌های مرتبط با خشونت، تعداد پسران بیش از دختران بود.
- شش پسر از ده پسر و نیمی از دختران در سال تحصیلی هفتم گفتند که حداقل یکبار نوشیدن الکل را امتحان کرده بودند.
- استعمال دخانیات یک فعالیت جذاب نبود. البته این امر در میان دختران در تمام گروه‌های سنی بیش از پسران رایج بود.
- مدرسه‌گریزی و اخراج با افزایش سن افزایش پیدا کرد.
- ۷٪ دختران و ۱۱٪ از پسران در سال تحصیلی هفتم گفتند که در سال قبل از مدرسه فرار کرده بودند. ولی این مسئله در سال تحصیلی یازدهم، ۴۱٪ در دختران و ۳۸٪ در پسران است.
- شور و شوق برای رفتن به مدرسه با بالا رفتن سن افول می‌کند نسبتی که می‌گفتند از مدرسه متنفرند از یک چهارم در سال تحصیلی هفتم به یک سوم در سال تحصیلی یازدهم افزایش یافت. پسران بیش از دختران از مدرسه متنفر بودند.
- در خصوص ارتباط با همسایگان، یک چهارم یا بیشتر از پاسخگویان هیچ ارتباطی با همسایه‌ها نداشتند و در مناطقی زندگی می‌کردند که به فعالیت‌های جنایی و جامعه‌ستیزی مشهور شده است.
- مشارکت دوستان در رفتارهای بزهکاری با بالا رفتن سن افزایش پیدا کرد. ۵۰٪ گفتند دارای دوستانی هستند که بدون اطلاع والدین خود الکل مصرف کرده‌اند.
- پاسخ‌ها نشان دهنده عصیانگری بالا بود که با بالا رفتن سن افزایش پیدا کرده است. ۲۲٪ گفتند عکس کاری را انجام می‌دهند که از آنها خواسته می‌شود (مؤسسه ژوزف راون تری ۲۰۰۵: ۵-۱).
- گزارش بعدی تحت عنوان «جرم جوانان»^۱ می‌باشد و به عنوان بخشی از ارزیابی ملی در مورد برنامه پیگیری و ارزیابی مدرسه‌ای در ۲۴ ناحیه انگلستان و ولز می‌باشد.
- این نواحی مناطق فقیرنشین هستند. که دارای نرخ بالای جرم و جنایت می‌باشند.
- داده‌ها از ۳۰ هزار جوان ۷ تا ۱۶ سال جمع‌آوری شده است و در ارتباط با تجارب جوانان در مورد خانواده، مدارس، همسایه‌ها و گروه‌های دوستان و مشارکت آنها در طیف وسیعی از رفتارهای مشکل ساز بوده است.
- یافته‌ها عبارتند از:
- ۵۲٪ از محصلین مدارس راهنمایی این مناطق مشارکت در بزهکاری را در ۱۲ ماه قبل گزارش داده‌اند (۵۵٪ پسر و ۴۹٪ دختر).
- رایج‌ترین گزارش‌های داده شده شامل ویرانگری، سرقت و گرفتن کالاهای دزدی بود.

- دختران ۲۵٪ سرقت و پسران ۲۹٪ را گزارش کرده‌اند.
 - سه چهارم آنها گزارش داده‌اند که مواد مخدر در جوامع‌شان براحتی در دسترس است.
 - دختران ۳۲٪ و پسران ۳۳٪ به کارهای تخریبی دست زده‌اند.
 - تخریب با بالا رفتن سن به مراتب افزایش یافت (از ۲۰٪ کودکان در سن ۷ سالگی به ۴۰٪ در سنین ۱۱-۱۰ سالگی رسید).
 - ۴۰٪ از گروه سیاه/سفید ترکیبی، تخریب ساختمان را دو برابر بیشتر از گروه آسیایی گزارش دادند.
- برای شناسایی میزان مشارکت نوجوانان در رفتارهای مشکل آفرین، ترکیبات ۹ رفتار بررسی گردید: مصرف الکل، استعمال دخانیات، مصرف مواد مخدر، سرقت، دریافت اشیاء به سرقت رفته، حمله به دیگران، حمل چاقو، وندالیسم و فرار از مدرسه (آرمسترانگ و دیگران ۲۰۰۵: ۴-۱).

مصادیق وندالیسم

- ادوارد براون مستشرق انگلیسی در کتاب «یکسال در میان ایرانیان» می‌گوید: من تا بحال فکر می‌کردم که نوشتن یادگاری بر روی دیوارها و مکان‌های تاریخی مختص انگلیسی‌هاست ولی متوجه شدم که این رسم غلط در میان ایرانیان نیز رواج دارد (شمسه ؟ :؟).
- گستره تخریبی که امروزه در جامعه دیده می‌شود بسیار وسیع و فراگیر است و در تمامی ابعاد اجتماعی می‌توان نوعی از آن را مشاهده کرد. در ادارات، اماکن ورزشی، فروشگاه‌ها، مدارس، تفریح‌گاه‌های عمومی، وسایل مورد استفاده جمع و ... و در هر مورد نیز دارای خصایص خاص خود می‌باشد و حتی دلیل خاص خود را دارد.
- پاره‌ای از موضوعات متنوع مورد تخریب وندال‌ها به این قرار است:
- شعار نویسی و خط کشی بر دیوارها
 - شعار نویسی و یادگاری نویسی بر روی میزها و صندلی‌ها و نیمکت‌ها، دیوارهای توالت‌های عمومی، آسانسورها و باجه‌های عمومی
 - حاشیه‌نویسی و یادگاری نویسی بر روی کتاب و مجلات کتابخانه‌ها
 - یادگاری نویسی بر مکان‌های باستانی و ابنیه تاریخی
 - شعار نویسی بر روی وسایط نقلیه عمومی
 - ترسیم نقش‌های مختلف و شعار نویسی بر روی علائم راهنمایی و رانندگی
 - دستکاری و تخریب علائم ترافیکی، اسامی کوچه‌ها و خیابان‌ها و تابلوهای نصب شده در پارک‌ها و فضای سبز.

- الصاق آگهی‌های تبلیغاتی و نصب تابلوهای مختلف بر دیوارها، باجه‌های پست و تلفن و علائم راهنمایی و رانندگی.

- تخریب تلفن‌های عمومی بوسیله کندن گوشی، آسیب به دستگاه تلفن، شکستن شیشه باجه‌ها.
- شکستن و تخریب صندوق‌های پست و سطل‌های آشغال در اماکن عمومی و پارک‌ها.
- شکستن لامپ‌های روشنایی خیابان‌ها، بزرگراه‌ها و پارک‌ها.
- شکستن نرده خیابان‌ها، پل‌ها و معابر عمومی
- تخریب ایستگاه‌های اتوبوس
- خط کشیدن بر بدنه داخلی وسایل نقلیه عمومی
- پاره کردن صندلی اتوبوس‌ها، مترو، قطار و هواپیما و سینماها و شل کردن پیچ و مهره صندلی‌ها.
- تخریب اتوبوس و مینی‌بوس‌های شرکت واحد پس از بازی فوتبال
- تخریب وسایل موجود در استادیوم‌های ورزشی
- تخریب سرویس‌های بهداشتی عمومی در سطح شهر
- تخریب شیرهای آب و دستگاه‌های آب سردکن در سطح شهر و فضاهای سبز
- تخریب مجسمه‌ها در پارک‌ها و میادین شهر.
- تخریب وسایل پارک‌ها، بویژه وسایل بازی کودکان.
- شکستن درختان و یادگاری نویسی روی درختان
- چیدن گل‌ها و کندن بوته‌ها در پارک‌ها و تخریب چمن‌ها
- ایجاد حریق در پارک‌ها بخصوص پارک‌های جنگلی
- کنده کاری و نوشتن شعارها و رسم تصاویر بر درها و دیوارها و نیمکت‌های مدارس (توسط دانش آموزان)
- آسیب رساندن به تخته سیاه و درهای کلاس
- شکستن میز و نیمکت‌ها و شل کردن پیچ‌ها و مهره‌های آنها
- پاره کردن پرده کلاس‌ها
- شکستن شیشه‌ها
- تخریب وسایل نمازخانه
- تخریب وسایل ورزشی مانند تورهای ورزشی و توپ‌ها و ...
- هک کردن برنامه‌های اینترنتی و ساختن ویروس‌های مخرب